

ÖNSÖZ

Bilindiği gibi yirminci yüzyıl ile birlikte gelişen en önemli kavram; “**toplumların yaşlanması**”dır. Özellikle endüstrileşmiş ülkelerde nüfusun yaş dağılımındaki değişikliklere paralel olarak sağlık hizmetlerinin paylaşımı ve sosyal güvenlik hakları gibi pek çok sorunun hızla ortaya çıkması toplumları sosyal ve politik açıdan adeta bir açmazla karşı karşıya bırakmıştır. Gerekli sosyal destek sistemleri oluşturulmadan ortaya çıkan yaşlı nüfustaki patlama halen yılda % 2.5 oranında bir artışla devam etmektedir ve bu toplam popülasyondaki artış oranından çok daha fazladır; günümüzde yaşlanan insan sayısı yılda 8 milyon artarken, 2030 yılında bu artışın yılda 24 milyona ulaşacağı öngörülmektedir.

Hastalıklar ve yeti yitimleri yaşlılarda diğer yaş gruplarına oranla çok daha ön plandadır ve bu nedenle yaşlı grubun gereksinimleri de 21. yüzyılda katlanarak artacaktır. Yaşlılardaki süregen hastalıklar, yaşam kalitesinde bozulmaya ve ciddi boyutlara varan sağlık harcamalarına neden olarak ekonomik açıdan da ağır bir yük oluşturmaya devam etmektedir. Hastalık ve yeti yitimi gibi risklerin yaşlı insanlarda belirgin bir artış göstermesine rağmen, sağlığın bozulması yaşlanmanın doğal bir sonucu değildir. Çoğu kronik hastalığa bağlı yeti kaybı ve ölüm koruyucu önlemlerle azaltılabilir. Bu aşamadaki en önemli kritik sorun yaşlıların sağlık gereksinimlerinin karşılanması konusunda yeterli bilgi birikiminin olmamasıdır.

Yaşlıları sağlıklarının korunması ve yaşam kalitelerinin artırılması bilimsel araştırmalardan kaynaklanan önerilerin yaşama geçirilmesine bağlıdır. Bu yaş grubunun gereksinimlerinin anlaşılması konusunda ciddi mesafeler kat edildi ise de halen bu konuda yeterli donanıma sahip olunamamıştır. Özellikle de sadece bilimsel araştırma alanında değil hizmet alanında da yaşlılara yönelik multidisipliner bir yaklaşım sergilemenin önemi üzerinde durulmalıdır.

Yaşlıların çok yönlü sorunları ile ilgili birikimlerin, deneyimlerin, bilgilerin ve kanıtların paylaşılabilmesi ve günlük rutin hizmet uygulamalarına yansması da özellikle yaşlıların refahının korunması noktasında önem kazanmaktadır. Bütün bu düşünceler ışığında Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Geriatrik Bilimler Araştırma ve Uygulama Merkezi-GEBAM tarafından; Türk Eczacıları Birliği Eczacılık Akademisi ortak etkinliği olarak düzenlenen; GERİATRİ VE GERONTOLOJİ KURSU'nda katılımcıların akademik ve mesleki gelişimlerine, hastalarına verdikleri hizmete ve toplum sağlığına katkısı olabilmesi umudu ile bu kitap hazırlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

YAŞLANAN DÜNYANIN YAŞLANAN İNSANLARI	9-14
Yeşim GÖKÇE KUTSAL	
TÜRKİYE'DE YAŞLANAN TOPLUM	15-20
Nazmi BİLİR	
YAŞLILIKTA SAĞLIĞIN KORUNMASI VE KORUYUCU HEKİMLİK	21-26
Nazmi BİLİR	
SİĞARA VE YAŞLANMA	27-32
Nazmi BİLİR	
MENOPOZ VE SONRASI	33-46
Lütfi ÖNDEROĞLU	
Gürkan BOZDAĞ	
YAŞLANAN ERKEKTE ANDROJEN DÜŞÜKLÜĞÜ (PADAM) VE ANDROPOZUN GENEL ETKİLERİ	47-54
Ali ERGEN	
TOPLUM SAĞLIĞI SORUNU OLARAK OSTEOPOROZ	55-64
Yeşim GÖKÇE KUTSAL	
YAŞLIDA AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI	65-74
Nur HERSEK	
YAŞLILARDA SİSTEMİK HASTALIKLARIN AĞIZ VE ÇEVRE DOKULARDA YAPTIĞI DEĞİŞİKLİKLER	75-82
Murat ÖZBEK	
YAŞLILARDA ÇOKLU İLAÇ KULLANIMI	83-90
Yeşim GÖKÇE KUTSAL	

YAŞLILIKTA SIK KULLANILAN İLAÇLARLA İLGİLİ ETKİLEŞMELER VE TOKSİKOLOJİK SONUÇLARI	91-104
Gönül ŞAHİN, Gözde GİRGİN, Pınar ERKEKOĞLU, Terken BAYDAR	
YAŞLILARDA İLAÇ ETKİLEŞİMLERİNE ÖNEMLİ BİR ÖRNEK OLARAK TRİSİKLIK ANTİDEPRESANLAR	105-116
Gönül ŞAHİN, Gözde GİRGİN, Pınar ERKEKOĞLU, Terken BAYDAR	
DEMANS TİPLERİ VE TEDAVİSİ	117-124
Kaynak SELEKLER	
YAŞLILARDA SIK KARŞILAŞILAN DERİ SORUNLARI	125-130
Ayşen KARADUMAN	
YAŞLILIKTA BESLENME	131-138
Neslişah RAKICIOĞLU	
YAŞLILARIN İLAÇ KULLANIMINDA ECZACI-HEMŞİRE İŞBİRLİĞİ	139-146
Fethiye ERDİL	
SOSYOLOJİK AÇIDAN YAŞLANMA	147-154
Aylin GÖRGÜN BARAN	
YAŞLILARA SUNULAN SOSYAL HİZMETLER	155-166
İlhan TOMANBAY	